

Els danys col·laterals del lliure comerç

El Regne Unit està més obert que mai al comerç, però no li havia costat mai tant mitigar-ne els efectes.

© The Economist

“**L**ancashire va inventar el món”, va dir-li a Iain Trickett el seu avi. Aquell senyor tenia raó a mitges.

Durant la revolució industrial el comtat del nord-oest d'Anglaterra va ser pioner construint maquinària que produïa béns a tones; altres comtats el van copiar. Encara ara es troben restes d'aquell passat gloriós. En una fàbrica de Blackburn, obrers altament qualificats produeixen jaquetes i texans de gran qualitat per a empreses, com ara Community Clothing, de la qual Trickett és el director general. Al costat de la porta hi ha apilonades caixes destinades a les botigues més de moda de Londres.

Hi ha altres històries d'èxit a la zona. Per exemple, un antic fabricant de maquinària per imprimir paper de paret baixant cap a Accrington, els ginys del qual ara imprimeixen aparells elèctrics. Però en són l'excepció. L'ocupació en fàbriques a la zona de Blackburn ha caigut un terç els últims deu anys. El centre de la ciutat sembla que tingui més cases

de préstecs i d'apostes que restaurants o bars. “Aquí no hi ha res per al jovent”, diu Maureen, resident a la ciutat, mentre juga al bingo a l'hora de dinar en un enorme complex de joc i apostes a prop de l'estació de tren.

Les penúries de Blackburn i llocs semblants han portat molta gent a preguntar-se si la globalització no fa més mal que bé. El Regne Unit no està pas sol en això. Però allà el debat se centra gairebé únicament en els efectes de la immigració, sobretot provinent de la Unió Europea. Normalment no es tenen en compte –a diferència d'altres països rics, sobretot els Estats Units– els efectes del comerç. Ara que el Regne Unit inicia una ronda de negociacions comercials amb vista al *Brexit*, el problema sembla que es tornarà central.

Els economistes estan d'acord que el comerç exterior ha portat molts beneficis al Regne Unit en conjunt. El comerç amb la UE des que hi va entrar el 1973, per exemple, ha fet augmentar el PIB del Regne Unit entre un 8% i un 10%, segons Nick Crafts, de la Universitat de Warwick. Més recentment, a mesura que

països com la Xina o el Vietnam s'han convertit en gegants de la fabricació, els consumidors han gaudit de productes importats a preus barats. Aquesta setmana Philip Hammond, ministre d'Economia i Hisenda, ha estat a Pequín per començar a perfilar un acord comercial post-*Brexit*.

No obstant això, cada cop es veu més clar que els guanys del lliure comerç no són compartits equitativament. Un organisme de recerca sobre l'economia nord-americana revela que la competència en importació dels països pobres pot fer baixar els ingressos dels treballadors amb menys formació, si més no a la curta, diu John Van Reenen, de la London School of Economics (LSE). Un article conclou que la competència de les importacions xineses explica el 44% de la baixada de l'ocupació en la manufactura als EUA entre el 1990 i el 2007.

L'economia britànica té gairebé el doble d'exposició al comerç exterior que la dels Estats Units. Després de representar prop d'un 1% del PIB durant mig segle, el dèficit comercial del Regne Unit en béns s'ha anat enfilant des de l'any 2000

L'economia britànica té el doble d'exposició al comerç exterior que la dels EUA. El dèficit comercial del Regne Unit ha passat de l'1% al 7% en 15 anys.

Piero Stanig, de la Universitat Bocconi, demostra que no hi ha cap part del país més vulnerable a la competència de les importacions xineses que Blackburn (vegeu el mapa). Northampton, amb la seva indústria del calçat, té una exposició similar; la importació d'acer barat ha tornat vulnerables llocs com Port Talbot. La dècada passada el nombre de menors de 25 anys sense feina durant més d'un any es va incrementar molt més de pressa en zones on el sector de la manufactura representa més del 20% de l'economia local que no pas en àrees en què té un pes menor. Ha coincidit amb un augment de la desigualtat regional: durant el mateix període la proporció de producció per persona entre les tres subregions més riques del Regne Unit i les tres més pobres va augmentar una quarta part.

Sobre el terreny, els resultats es veuen clarament: hi ha parts del país que semblen apartades del creixement econòmic saludable que viu en general el Regne Unit. Les zones altament afectades per la competència de les importacions xineses (que és probablement un indicador decent de la competència importadora de qualsevol procedència) van ser especialment propenses a votar a favor del *Brexit*, segons les estimacions de Colantone i Stanig. A Blackburn el paisatge està ple de cases amb la bandera de Sant Jordi onejant.

La situació no té per què ser així. Els grans guanys globals del lliure comerç fan pensar que s'hauria de poder compensar les persones que hi perden. Això significa posar al dia les habilitats dels treballadors en llocs com Blackburn, tal com es fa a Alemanya, que té un sistema sofisticat de formació. El programa dels Estats Units "ajuda per a l'adaptació al comerç" finança formació i dóna ajudes a treballadors desplaçats per la competència estrangera. El "fons per a l'adaptació a la globalització" de la UE fa una cosa similar. El Regne Unit pot (si més no de moment) sol·licitar els seus fons.

Però no ho ha fet. Oficialment, el Govern "no té clar si és un ús adequat dels diners"; un Estat membre que xucli dels fons també se suposa que hi posarà diners seus. Però el programa preferit del Govern, l'anomenat "servei de resposta ràpida", és feble. Se suposa que ha d'oferir formació i ajuts quan hi ha acomiadaments massius, però és un mecanisme tèrbol: amb prou feines hi ha dades de què fa. Segons un informe de la Cambra dels Comuns, "no sembla que estigui sota control". El 2008 el seu presupost va ser d'uns escassos 6 milions de lliures (uns 7 milions d'euros). I la seva resposta tampoc no sembla gaire ràpida: un servidor va enviar un correu demanant ajuda per a una empresa fictícia de Blackburn fa una setmana i encara no ha obtingut resposta.

Dades de l'OCDE, un club majoritàriament de països rics, fan pensar que fins i tot tenint en compte la baixa taxa de desocupació del Regne Unit, durant anys el país ha estat gasiu a l'hora de finançar polítiques "actives" per al mercat laboral (és a dir, les que tenen com a objectiu millorar les habilitats dels aturats, no només permetre'ls anar tirant). Un article estimava que la despesa del Regne Unit en polítiques actives, ajustada al PIB, era aproximadament una cinquena part de la d'Alemanya. Només un 15% de desocupats reben alguna mena de formació. Els desplaçats pel lliure comerç, doncs, reben poca ajuda per convertir-se en els treballadors model del demà. Les empreses de Blackburn que busquen bons treballadors sovint recorren a ciutadans de l'est d'Europa, diu Trickett amb un sospir.

El Regne Unit s'ha beneficiat enormement del lliure comerç. Però el fet de no aconseguir compartir-ne els ingressos implica que en massa llocs, com ara Blackburn, els efectes han estat decebedors. Fins que això no es corregeixi, no espereu que s'acabin els debats sobre la globalització, *Brexit* o no *Brexit*. •

Traducció d'Arnau Figueras

i ara és de prop d'un 7% del PIB. L'ingrés de la Xina a l'Organització Mundial del Comerç el 2001 hi ha tingut un paper important. El desig creixent del Regne Unit d'aconseguir productes d'importació va coincidir amb una gran davallada en l'ocupació fabril.

Els estudis acadèmics avalen les evidències circumstancials. João Paulo Pessoa, de la LSE, va analitzar el període 2000-2007 i va descobrir que els treballadors britànics de sectors que havien patit els alts nivells d'exposició a les importacions de productes xinesos guanyaven menys i passaven més temps sense feina que els d'altres sectors. Quan les persones no tenen una bona situació al mercat laboral, sorgeixen problemes socials: un altre estudi explicava que un increment d'un punt en la desviació típica en la competència importadora feia empitjorar els nivells de malalties mentals en 1,2 punts percentuals.

Polèmica oberta

Malauradament, les pèrdues tendeixen a estar concentrats geogràficament. Un índex recopilat per Italo Colantone i